

SPROGHÆFTE

**Dit barns sprog
- en handleguide til forældre**

Kære forældre

Vi vil med denne sprog folder give inspiration til hvad du kan gøre for at støtte dit barn i at udvikle sit sprog.

Sprog er en gave fra far og mor og 70 % af barnets sprogtilegnelse sker i hjemmet. I institutionen er der ansat personale med særlig viden, inden for børn og sprog, som du som forælder kan spørge til råds.

Barnets sprog

Sproget er grundlaget for et godt socialt liv og en forudsætning for at tilegne sig færdigheder, fordi vi opfatter, tænker og meddeler os ved hjælp af sproget.

Det er vigtigt at tænke over det sprog og de sproglige udfordringer vi giver barnet lige fra fødslen.

Mangel på ord er et stort problem for mange børn. Evnen til at kunne udtrykke sig med sine egne ord, spiller en stor rolle for børns trivsel og senere evne til at lære at læse og skrive.

Sprogvurdering

Det er besluttet i kommunen at alle børn skal sprogvurderes i 3 og 5 års alderen. Denne vurdering er et redskab til at finde ud af om dit barn har nogle sproglige udfordringer og ud fra den planlægger vi evt. videre indsats som kan støtte dit barns sproglige udvikling.

0-3 år

Ved fødslen har dit barn allerede arbejdet med sprog i flere måneder, og det kan skelne imellem flere sproglyde.

Barnet kan i starten kun udtrykke sig sprogligt ved hjælp af gråd, men inden for få måneder begynder barnet at lave forskellige lyde. Barnet kan fra 9 måneders alderen begynde at:

- Tage initiativ til kontakt.
- Forbinde lyde med ting.
- Reagere på eget navn og far/ mor.
- Imitere andres lyde og sprogtoner.
- Udtrykke følelser på forskellig måde f.eks. ved at græde, le, klappe el. skubbe væk.

Du har den vigtigste rolle for dit barns sproglige udvikling når du:

- Taler med dit barn.
- Har øjenkontakt når du taler med dit barn.
- Leger f.eks. gemmelege og »Giv og tag« lege.

Når dit barn siger lyde, så prøv at gentage lydene og afvent barnets respons. I skiftes til at kommunikere.

Det er vigtigt allerede imens barnet er meget lille, at præsentere det for bøger, i starten pegebøger med enkelte motiver.

Tydelig mimik er vigtigt da det stimulerer opmærksomhed og koncentration.

Hjælp dit barn med at udtrykke følelser f.eks. hvis barnet griner og du siger "jeg kan se du er glad"

Sæt ord på det du gør sammen med barnet, så ord og handling hænger sammen og barnets sprogforståelse styrkes f.eks. "Jeg går lige hen til bordet og så kommer jeg igen".

I alle daglige rutiner har dit barn mulighed for at høre ord i tæt kontakt med dig. Sæt ord på det du gør, f.eks. "nu får du trøjen over hovedet", "nu tørrer jeg dig med det blå håndklæde", "nu smører jeg dig med creme på armen" mv.

Vær opmærksom på når dit barn forsøger at indlede en samtale med dig. Giv dig god tid til at tale med dit barn og vær nysgerrig når i taler sammen. Tal med dit barn om det i gør sammen derhjemme f.eks. laver mad og om det i oplever når i f.eks. går tur.

Udvid barnets sætninger f.eks. hvis barnet siger "Mig bad" Du svarer "Nå du vil gerne i bad"

Betegn ord med deres rette benævnelse. Et tog hedder ikke FUT-FUT, ligesom en hund ikke hedder VOV-VOV osv.

Tal MED dit barn i stedet for TIL dit barn, kig på den ting, barnet er opmærksom på og tal om den f.eks. i kigger på en bold “Det er en bold” siger du. Dit barn siger “ Bold”.

- Du siger “Ja, det er en flot rund bold. Se bolden kan hoppe«.
- Giv dit barn mulighed for at gentage noget af det du siger.
- Svar når dit barn stiller spørgsmål.
- Tal med dit barn på det sprog du behersker bedst.

Forældres forventninger til at barnet svarer:

Du skal som forælder forvente/kræve at dit barn svarer på spørgsmål f.eks. “ Vil du have mad” med et ja eller nej i stedet for med lyde som-mmmm-ar-ar.

Meget ofte bliver det en dårlig vane for barnet at svare på denne måde og det er ikke særlig udviklende for sproget.

- Accepter dit barns måde at tale på, men gentag selv korrekt f.eks. hvis barnet siger »Dukke tører bil« siger du » Ja dukken kører bil«.
- Tilføj noget nyt til legen f.eks. Barnet kører med bil og du gør barnet opmærksom på et andet ord » Se Andreas han kører med traktor.
- Læs små historier med tekst sammen med barnet og inddrag barnet i historien afhængig af alder f.eks »Hvor er drengen, hvad laver pigen«.
- Læs bøger af stigende sværhedsgrad, så barnet hele tiden bliver præsenteret for nye ord og begreber.

Børn omkring et år har størst glæde af pegebøger med billeder, gerne af ting, de kender.

Når barnet er halvandet til to år, vil det gerne kigge i bøger med en enkel handling. Selv om dit barn endnu ikke skal lære at læse, kan du pege på teksten, når du læser og give plads til samtale om det, I læser. Det giver barnet en oplevelse af læseretningen samt et godt ordforråd og ordforståelse, når I samtaler om det, I læser eller ser på billederne.

Du kan gå på biblioteket sammen med dit barn. Her er der mulighed for at låne mange forskellige bøger og for at få hjælp til at finde de bøger, der

passer til dit barn. Snak med barnet om ting der er sket f.eks. Hvor var du i går, hvad lavede du på legepladsen, hvem legede du med osv.

3-6 år

Dit barn har nu en alder hvor det bruger sproget aktivt og kommunikerer med omverdenen om sine behov og ønsker. Dit barn fortæller og kan indgå i en længere samtale.

Det er udviklende for dit barns ordforråd, at tale almindeligt “voksen sprog” selvom barnet ikke helt forstår meningen.

Når I spiser eller i andre sammenhænge, hvor I hygger kan I på skift fortælle om jeres dag, eller noget I er optaget af. Hold fokus på det, der tales om, vær nysgerrig og stil spørgsmål til emnet.

- At du snakker med barnet og lytter til det barnet har at sige.
- At du sætter navn på de ting og de handlinger du foretager dig sammen med barnet.
- At et godt modersmål er den bedste gave, du kan give dit barn. Tal derfor med dit barn på det sprog, du er bedst til.
- At når I taler og gør noget sammen, er du med til at udvikle dit barns sprog.
- At samtalen giver mulighed for at gentage de samme ord og begreber flere gange.
- At det lille barn taler mest om det der sker her og nu.
Børnehavebarnet taler også om det, der er sket og skal ske.
- At ordforrådet udvikler sig med stor hast i 1-6 års alderen.
- At børn der møder mange ord, lærer mange ord.
- At være engageret i din snak med barnet.
- At give barnet ord og forklare ordenes betydning.
- At lade barnet bruge sine sanser og give det erfaringer ved bl.a. at lade det se, føle, høre, smage og lugte.
- At fortælle barnet om din egen barndom.
- At sørge for at få ro, så ordene ikke drukner i »støj« fra f.eks. radio, tv og mobiltelefonen, og have samtalen i centrum, for det er i samtale med jer at barnets sprog udvikles

Børn udvikler ikke sproget lige hurtigt. Derfor er det vigtigt at den voksne giver sprog og ikke forlanger sprog.

Børn lærer ikke sprog ved hele tiden at få stillet spørgsmål. De bryder sig ikke om at blive spurgt om noget de ved, de voksne kender svaret på.

Det er dig som voksen, der skal sætte ord på. Når barnet har hørt ordet så mange gange at det kender det, begynder det selv at bruge det. Hvis barnet siger “då dolen”, så svar: “Ja, du vil gerne stå på stolen”, så ved barnet, at du har forstået meningen, og jeres samtale kan fortsætte.

Du har givet dit barn den rigtige formulering og udtale. Du er en god rollemodel.

- At du giver tid ved at vise, at du lytter til det barnet fortæller dig, og ikke selv taler videre, før barnet har fået tid til at tale færdigt.
- At du er ærlig og siger til, hvis du ikke har tid til at snakke lige nu. Det er bedre end at lytte med et halvt øre.
- At opleve gentagelser af samme aktivitet. Gentagelser og faste rutiner giver trykthed i dagligdagen og hjælper barnet til at lære at huske.

Bøger

Det er vigtigt at læse bøger og det er godt at læse bøger, som medinddrager barnet. For de 3-4 årige børn, kan det være bøger hvor barnet skal kigge, løfte flapper eller lede efter en bestemt ting på et stort billede. Der findes mange rigtig fine børnebøger, hvor man leder efter f.eks. “Find Holger”, hvor man leder efter ord eller ting. For de 3-4 årige er gentagelser vigtigt, og de vil ofte selv forlange at få læst den samme bog igen og igen. Det er et helt naturligt led i barnets sproglige udvikling. For de lidt ældre børn er en spændende historie, rigtig godt for den sproglige udvikling. Især når de inddrages i fortællingen.

Leg med skrift:

At lege med skrift giver dit barn vigtige erfaringer med skriftsproget, og hvad det kan bruges til.

Dit barn vil gerne efterligne dig, når du skriver, laver kruseduller, tegn og bogstaver.

Lad dit barn fortælle, hvad det har skrevet.

Lad dit barn være med til at skrive, f.eks. huskesedler, postkort, beskeder og på computer.

Anerkend dit barns måde at skrive på uden at rette. Det handler om lyst, glæde og interesse. Leg med bogstaver og tal, f.eks. med magnetbogstaver på køleskabet og klodser med tal og bogstaver.

Leg med sproget - sproget i leg.

- Leg med sproget sammen med dit barn. Det støtter dit barns nysgerrighed og opmærksomhed på sproget.
- Sjove ordlege kan finde sted hvor som helst og når som helst.
- Lav sjove vrøvle ord og vrøvle historier sammen.
- Leg med lyde, ord, rim og remser.
- Syng og spil sammen med dit barn. Det giver glæde og støtter rytme, klang og udtale. Rim, remser, sange og sanglege er rytmiske, ud over opmærksomheden på ordet betydning, er de også med til at skærpe opmærksomheden på den senere læse og skriveudvikling.
- Der findes mange forskellige rim og remse bøger, som kan lånes på biblioteket.
- Rim og remser, sange og sanglege er med til at styrke sanserne, rytmen og bevægelsen og støtter sproglæringen.

Leg og spil.

Børn nyder det tætte samvær med en voksen omkring en leg eller et spil. Samværet omkring en fælles interesse er med til at udvikle dit barns sprog. Det er vigtigt, at du sætter ord på alt hvad du foretager dig i aktiviteten, og at du sætter ord på de handlinger som barnet foretager sig.

Sproglige udfordringer

Høresansen er meget vigtig for sprogudviklingen.

Hvis du er i tvivl om dit barns høreelse, er det vigtigt, at barnet undersøges hos en ørelæge.

Småbørn med store udtalevanskeligheder kan være meget vanskelige at forstå, og det stiller store krav til de voksne omkring barnet.

De voksne må møde barnet med anerkendende bemærkninger og kropssprog, som fortæller barnet, hvor godt det er, så barnet har lyst til at gøre sig forståelig.

Tosprogede børn.

Jeres barn er i gang med at lære to eller flere sprog. Jeres barn taler sit modersmål og et andetsprog.

I Danmark er det dansk, der er barnets andetsprog. Det er vigtigt, at barnet lærer alle sine sprog, dvs. både sit modersmål og sit andetsprog.

Tal det sprog derhjemme, som er mest naturligt for jer.

I nogle familier taler man mange forskellige sprog, i andre familier taler man kun ét sprog. Hvis barnet blander sprogene i begyndelsen, er det helt naturligt. Barnet kan også vælge, at det i en periode kun vil tale ét sprog, eller taler ét sprog til nogle i familien og et andet sprog til andre. Barnet kan lære flere sprog samtidigt, men for nogle børn kan det tage lidt længere tid.

Lad være med at rette, hvis barnet siger noget forkert. Sig i stedet for det, barnet vil sige med en korrekt sætning. Tal gerne med barnet om, hvad en ting hedder på jeres modersmål og på dansk. Som forældre er det vigtigt, at I taler meget med jeres barn, og at I har mange fælles oplevelser, som I snakker om. I kan hjælpe jeres barn med at lære sprog ved til dagligt at gøre nogle af de ting, som I kan læse om i denne mappe.

Sprogmaterialer.

I børnehaven har vi sprogkufferter og bøger til udlån, derudover er det muligt at lave særlige aftaler omkring lån af andet relevant sprogmateriale.

Vi håber denne folder giver inspiration til at vi i fællesskab kan give børnene lysten til at lære sprog.